

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 277/2023-16

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátom [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], proti postupu Okresného súdu Piešťany (v súčasnosti Okresný súd Trnava) v konaní sp. zn. 15C/58/2019 (v súčasnosti sp. zn. PN-15C/58/2019) takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Piešťany v konaní sp. zn. 15C/58/2019 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Trnava **prikazuje** v konaní sp. zn. PN-15C/58/2019 **konat'** bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľovi **priznáva** finančné zadosťučinenie **1 000 eur**, ktoré mu **je** Okresný súd Trnava **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Trnava **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **442,38 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevychováje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 11. mája 2023 domáhal vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov

podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“). Tiež navrhoval prikázať okresnému súdu konať bez zbytočných prietahov, priznať finančné zadost'učinenie 2 000 eur a náhradu trov konania.

II.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ je v namietanom konaní v procesnom postavení žalovaného. Predmetom žaloby je určenie, že nie je daný dôvod na vydedenie žalobkyne. Žaloba bola okresnému súdu doručená 9. júla 2019. Termín pojednávania bol nariadený na 17. september 2020, ktoré okresný súd odročil na neurčito z dôvodu úmrtia žalovanej 2 (matky sťažovateľa). Okresný súd uznesením z 21. apríla 2021 rozhodol, že v konaní bude pokračovať s dedičmi po nebohej žalovanej 2. Okresný súd nariadil termín pojednávania na 20. jún 2023, ktorý následne zrušil z dôvodu preloženia zákonného sudcu na Správny súd v Bratislave.

3. Sťažovateľ namieta, že okresný súd takmer štyri roky od podania žaloby nezrealizoval ani jedno pojednávanie a procesné úkony okresného súdu nevedú k včasnému vybaveniu veci. Podľa názoru sťažovateľa nie je vec po právnej ani skutkovej stránke náročná. Sťažovateľ veci prikladá mimoriadny význam, pretože prejednávaná vec sa týka jeho nehnuteľnosti, v ktorej býval, býva a naďalej chce nerušene bývať. Na podporu svojej argumentácie poukázal na akceptovateľnú dobu konania v trvaní troch rokov s poukazom na rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) z 20. júna 2006 vo veci Obluk proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 69484/01.

4. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 277/2023 z 25. mája 2023 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľa na ďalšie konanie v celom rozsahu.

5. Okresný súd vo vyjadrení uviedol, že v zmysle príslušných procesných postupov postupoval od júla 2019 do apríla 2021 plynule a efektívne bez zbytočných prietahov. Tiež uvádza, že k celkovej dĺžke konania prispelo aj dedičské konanie a právne nástupníctvo po nebohej žalovanej 2. Okresný súd nepopiera obdobie relatívnej nečinnosti od 21. apríla 2021 do 17. januára 2023, keď vo veci nebol zo strany okresného súdu vykonaný žiaden úkon. Rovnako k dĺžke konania prispela aj práceneschopnosť zákonnej sudkyne od 29. novembra 2022 do 14. mája 2023. Následne bola vec z dôvodu preloženia zákonného sudcu na iný súd pridelená 17. januára 2023 inému zákonnému sudcovi. Vec bola znovu pridelená inej zákonnej sudkyňi 1. júna 2023.

III.

6. Dňa 1. júna 2023 nadobudol účinnosť zákon č. 150/2022 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s novými sídlami a obvody súdov (tzv. nová súdna mapa), ktorým bol v čl. VIII zmenený aj zákon č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvody súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 371/2004 Z. z.“). Podľa § 2 ods. 32 zákona č. 371/2004 Z. z. v znení účinnom od 1. júna 2023 prechádza výkon súdnictva z Okresného súdu Piešťany na Okresný súd Trnava.

7. Ústavný súd vo vzťahu k čl. 48 ods. 2 ústavy (rovnako k čl. 6 ods. 1 dohovoru) už judikoval, že formuláciou uvedenou v čl. 48 ods. 2 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na prerokovanie veci bez zbytočných

prieťahov s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

8. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. K odstráneniu tohto stavu dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04). Porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov sa skúma s ohľadom na okolnosti prípadu z pohľadu (i) právnej a faktickej zložitosti veci, (ii) správania účastníka a (iii) postupu súdu (I. ÚS 41/02). Ústavný súd (obdobne ako ESLP) prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (rozsudok ESLP z 30. 3. 2023 vo veci Roth Neved'alová proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 50525/21, bod 11, obdobne nález IV. ÚS 465/2022).

9. Predmetom konania je určenie, že nie je daný dôvod na vydedenie žalobkyne. Konanie síce nepatrí do prednostnej agendy všeobecných súdov, avšak tvorí bežnú agendu rozhodovacej činnosti súdov. V správaní sťažovateľa neboli zistené také skutočnosti, ktoré by významne vplývali na celkovú dĺžku konania.

10. Ústavný súd hodnotil dĺžku namietaného konania v trvaní viac ako štyroch rokov. Okresný súd v období od 9. júla 2019 do 23. júna 2020 vykonával úkony týkajúce sa prevažne administratívnej povahy a pristúpenia žalovanej 2 (uznesenie okresného súdu z 24. októbra 2019). Termín predbežného prejednania sporu bol nariadený na 17. september 2020. Z dôvodu úmrtia žalovanej 2 (27. augusta 2020) bolo pojednávanie odročené na neurčito. Okresný súd 9. októbra 2020 zistil, že spis je od 7. septembra 2020 u notára, pričom notár 20. apríla 2021 okresnému súdu oznámil, že dedičské konanie nie je právoplatne skončené. Z chronológie úkonov tiež vyplýva, že v namietanom konaní došlo k opakovanej (trojnásobnej) zmene zákonného sudcu 15. februára 2021, 17. januára 2023 a 1. júna 2023. K dĺžke konania prispela aj práceneschopnosť zákonnej sudkyne v období od 29. novembra 2022 do 14. mája 2023. Ústavný súd zistil takmer ročnú nečinnosť okresného súdu v období od 21. apríla 2021 do 17. januára 2023.

11. Ústavný súd pripomína, že systémové zlyhania pri správe súdnictva bez ohľadu na to, ktorý zo štátnych orgánov za ne zodpovedá, nemôžu byť dôvodom neuznania základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a nezbavujú Slovenskú republiku zodpovednosti za prieťahy (II. ÚS 481/2017). Zmyslom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov nie je pomenovanie príčin prieťahov v konaní alebo vyvodenie zodpovednosti vo vzťahu k účastníkom konania, ich advokátom, sudcom, súdnej administratíve, predsedom súdov či k rezortnému ministerstvu (III. ÚS 189/2023).

12. Ústavný súd prihliadal na judikatúru ESLP, na ktorú poukázal aj samotný sťažovateľ, podľa ktorej dĺžka konania na jednom stupni by rozhodne nemala presahovať obdobie troch rokov (rozsudok z 20. 6. 2006 vo veci Obluk proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 69484/01, obdobne III. ÚS 635/2022). Ústavným súdom posúdené okolnosti odôvodňujú, aby vyslovil porušenie základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Aj napriek tomu, že vo veci bol nariadený termín pojednávania na 7. júl 2023, vec nie je uzavretá, preto ústavný súd doplnil ochranu aj o uloženie príkazu okresnému súdu vo veci konať [čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde

Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)].

IV.

13. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadostučinenie.

14. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti žiadal o priznanie finančného zadostučinenia 2 000 eur. Cieľom primeraného finančného zadostučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu namietaného porušenia (III. ÚS 189/2023). O takýto prípad ide aj v preskúmvanej veci. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadostučinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti. Stav právnej neistoty nezanedbateľne vplýva na kvalitu života sťažovateľa. Zohľadňujúc konkrétne okolnosti posudzovanej veci, predmet posudzovaného konania, povahu a význam dotknutých práv, namietanú dĺžku konania, ako aj vlastnú judikatúru týkajúcu sa výšky priznávaného finančného zadostučinenia (III. ÚS 336/2021, III. ÚS 590/2022, III. ÚS 108/2023), ústavný súd považoval za spravodlivé priznať sťažovateľovi 1 000 eur [§ 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde].

V.

15. Ústavný súd priznal sťažovateľovi nárok na náhradu trov konania podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde v celkovej sume 442,38 eur. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky]. Základná sadzba odmeny za jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2023 je 208,67 eur a hodnota režijného paušálu je 12,52 eur. Sťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2023 (prevzatie, príprava zastúpenia a podanie sťažnosti).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. augusta 2023

Robert Šorl
predseda senátu